

lajšali in v pravosodje ono mehko spravili, da se paglavci pravice nič kaj posebno več ne bojé; liberalci so uradne opravila strašansko pomnožili in jih med gosposke, advokate in notarje tako razdelili, da mora človek v najnavadnejših zadevah od Poncija do Pilata tekati, čas in denar tratiti, preden ko je „šreft“ v redu, kar bi bil lahko uradnik na prvi mah napravil ter človeku pota in stroške prihranil; liberalci so osnovali odborov brez konca in kraja, tako da bi moral kmet svoja opravila na klin obesiti, ako bi hotel premnoge postave preštudirati in v vseh odborih posedati; liberalci so naščuvali brezverske drhali po mestih zoper kat. cerkev ter jih ščujejo po svojih židovskih in drugih ničvrednih novinah vsak den. In kaj je sad vsega tega? Hudo delstva brez konca in kraja, nesramnosti, da je grôza slišati, splošna nevarnost, goljufije, umori in samomori, da še svet nikdar kaj takega vidil ni. Vse to se pod gospostvom liberalizma godi!

Kdo — vprašamo dalje — slabi pri nas pravo domoljubje? Kdo drugi kakor liberalni kolovodje, ki v svoji nemčurski prismojenosti Prusom se uklanjajo, že tudi na kmetih, kakor nedavno v Kozjem „Wacht am Rhein“ igrati velevajo in Nemčiji napijajo! Kdo dela prav za prav razpor in sovraštvo med avstrijskimi narodi? Nihčer drugi kakor nemški liberalci, ki v svoji nestrpljivi nemškutarski strasti in vladateljnosti narodne pravice z nogami teptajo in se še Slovincem rogajo, ako tirjamo, da hočemo po naravnem potu národnega jezika napredovati in se omikovati.

To vse še ni zadosti; liberalci hoté še bolj pometati z vsem, kar nam je sveto in drago. Najveljavniši liberalni listi že napovedajo, in za njimi ponavljajo nemško liberalni kandidati, da ima prihodnji državni zbor iste postave zoper kat. cerkev sklenoti, kakor so jih na Bismarkovo pritiskovanje sklenili na Nemškem; da ustavaki pred ne bodo mirno spali, dokler ni naša duhovščina popolnoma od vlade odvisna; da se morajo kandidati duhovskega stanú odgojevati na liberalnih vseučilišjih in v konviktih (duhovskih kasarnah); da se ima verski poduk s pobožnimi vajami in opravili vred (molitev, sv. meša, prejemanje sv. zakramentov) iz narodnih šol odpraviti, vpeljati pa za vse, ki hoté v zakon stopiti, civilni zakon.

To vse nam je namenjeno, to nas pa tudi glasno opominja, ne držati križem rok, marveč delati na vso moč, da liberalce povsod spodrinemo.

Liberalci so sicer v mnogem oziru na boljsem kot mi, ker imajo prosto roko ter niso v porabi sredstev zbirjivi; ker jim je volilna postava silno ugodna ter jih podpira vlada, vzeta iz njih stranke; — nas pa podpira in osrčuje zavednost, da hočemo pravico, ki bode z Božjo pomočjo prej

ali slej gotovo zmagala, ako le mi svojo dolžnost storimo. Pogumno tedaj na volilno bojišče pod ščitom gesla: Vse za Boga in domovino drago!

(Nekoliko po „W. Volksbl.“)

Imajo li čč. gg. kaplani volilno pravico?

Kakor ongavi „Marbg. Ztg.“, hoče slavno c. k. glavarstvo marib. okraja gg. kaplanom volilno pravico vzeti. Po tem, kar je uradna „Gr. Ztg.“ šte. 203., dné 5. septb. 1871. pisala, to ne gre, in imajo gg. kaplani volilno pravico.

V državni zbor se voli ravno tako kakor v deželni zbor, razen nekterih razločkov, med katere pa ne spada vprašanje zastran gg. kaplanov. Gledé njih pravice je pa tačas „Gr. Ztg.“ tako-le pisala: „Po deželnem ustavu od dné 18. januarja 1867 se štejejo med srenjčane, imajoče volilno pravico, vsi tisti, katerim po srenjskem redu, brez ozira na plačevanje davka, volilna pravica pripada. V to vrsto se štejejo po §. 1. t. 2. s. r. za Štajersko vsi kot dušni pastirji služeči duhovniki. In po §. 10. (Drž. zak. od dné 3. dec. 1863) spadajo duhovniki, ki imajo v srenji trpežno službeno mesto, k srenjčanom. V naši kakor v drugih škofijah so pa kaplanije sistemizirana mesta, na katere se kaplani kot dušni pastirji trpežno postavljajo tako, da postane na isti mah pravim srenjčanom vsak, kdor se za dušnega pastirja na sistemizirano mesto kot kaplan postavi. „Volilna pravica se jim torej odreči ne more.“

Ko so l. 1871 na Moravskem zopet nove volitve razpisane bile z namenom, da se v deželni zbor, ako mogoče, ustavoverna večina spravi, je neki okr. glavar gg. kaplanom volilno pravico odrekel, češ, da niso „trpežno“, „ständig“ nameščeni.

Kaplani seveda niso mogli izsiliti svoje pravice; iz tega pa ne sledi, da je okr. glavar prav imel. Če se le na čas gleda in ne na službo, potem tudi nijeden uradnik trpežno nameščen ni, kajti vsak mora mesto zapustiti, ako se nenadoma prestavi. Tedaj imajo tudi vsi drugi uradniki trpežno alj stanovitno mesto le tako dolgo, dokler se ne prestavijo — ravno kakor gg. kaplani. Postavni izraz: „trpežna služba“ pomenja edino le to, da služba ni — provizorična.

Po tem takem ne moremo verjeti tega, kar „Mbg. Ztg.“ piše, marveč zaupamo, da bode sl. glavarstvo gg. kaplanom volilno pravico v smislu §. 25. volilne postave pripoznalo.

Volilni shod g. Seidl-a v Mariboru,

24. septembra 1873.

Poklicala ga je trojica mož: Gg. Brandšteter,

Wreel in žl. Gašteiger. Okoli 11. ure je bilo kakih 25 mož zbranih. G. žl. Gašteiger — imel je edini svoj klobuk ali prav za prav nemško kropnico: Cilinder na glavi, kar le jegovo neotesanost in zaničevanje zbranih volilcev kaže — ta gospod spregovori nekaj in zahteva, da se zboru izvoli predsedništvo. Izvolili so: dr. Kocmuta (po rodu Slovenca) za predsednika, Wreel-na za jegovega namestnika, Wiesthalerja pa za tajnika.

Dr. Kocmut da besedo g. Seidlnu, penzioniranemu stotniku, ki se je takoj nazočim priporočati začel za poslanca. Pred vsem razlaga, koliko dobrega da je že storil. Po tej ponižni besedi pa je začel hudo kričati in razsajati. Celó jezen je postal na — mešnike. V svoji jezi je zašel v Rim in je začel obirati sv. Očeta zaradi nezmotljivosti. (Kaplan od sv. Petra, g. Brglez, ugovarja rekoč: „nezmotljivost sv. Očeta ne spada semkaj k denešnjemu zboru“. Predsednik, dr. Kocmut pravi, da se naj govornik ne moti, kdor hoče govoriti, naj prosí za besedo.)

Potem nadaljuje gosp. Seidl, silno strastno ndrighaje po duhovnih. Pravi, da mešniki šolo zatirujejo. *) Trdi, da duhovni grozno veliko računijo od štole, da neusmiljeno iz ljudi iztirjavajo, kedar jim pogrebščin ne plačajo ali zapisane brnje ne dajo. Na dalje poudarja Seidl, da vere liberalci ne motijo, da vera mora biti, le norec je zoper vero. No g. Seidl, ako Vas je v teh rečeh pamet srečala, bi bilo že dobro, toda dokazov od Vas in liberalne stranke hočemo.

Naposled poudarja, da mešniki med ljudi trosijo, kakor da svitli cesar nebi bli z dozdnajnimi poslanci zadovoljni. **) H koncu je še bral Seidl nekaj iz bukvic, katere neučeni stotnik gotovo ni razumil. Kajti v „Wegweiser für Wähler der Rechtspartei“ še niti besedice ni o Slovencih druga, kakor da se jim naj pravice dajo, katere jim gredó.

G. predsednik da zdaj besedo g. Brglezu. Vendar ga vpraša, kdo da je? Ta odgovori: Jan. Brglez, kaplan pri sv. Petru pod Mariborom.

Ta pogumni gospod govori mirno in resno, da so ga le krivični napadi g. Seidlna primorali za besedo prositi. Kar zaževa šolo, pravi g. Brglez, zahteva vsak pameten človek, da se otroci v njej dobro podučujejo in izrejajo. Ali k temu je treba, da duhovni in svetni učitelji lepo zastopno in složno delajo. Vera brez djanja je prazna in jalova. Liberalci pravijo, da vere ne motijo, in vendar je g. Seidl sam grajajoč ministra prašal, zakaj je grdega zasramovalca in tujca Zimmermana iz dežele nagnati dal. Da bi mešniki zastran štolarnih plačil debelo računili in z ljudmi „neusmiljeno“ ravnali, govorniku ni znano,

*) Menda zato, ker ondi mladež zastoj podučujejo, kder še liberalci učitelja postaviti ne glestajo. Pis.

**) Zakaj pa nobeni poslanci še niste svojih let do služili? Zakaj so vas pa vselej še pred časom domu poslali? Pis.

akoravno je že 7 let mešnik in so mu po različnih jegovih štacijouih ljudje še zdaj dolžni. On še ni nikogar tožil. Sicer pa mešniki računijo po višej 100 let stari tarifi Marije Terezije, akoravno dohtarji, notarji in drugi gospodje celó druge in nove tarife imajo. Zastran brnje pa je ta: Kar je brnje pisane, ta bo zdaj skoro odpisana. Pri prostovoljni brnji pa je tako, da kadar bo kmet kaj pridelal, bo tudi kaplanu nekaj rad dal; kedar pa ničesar ni, pa nimata obadva nič. Gledé nezmotljivosti sv. Očeta je g. Seidl pozabil razločiti med pravo in krivo ali izmišljeno nezmotljivostjo. Kdor z vsemi liberalci vred misli, da so papež sv. božja oseba, je ubogi nevednež. Naj si kupi bukvice škofa Cverger-ja: „Ueber die Unfehlbarkeit d. heil. Vaters.“

Ako g. Seidl misli, da bi se naj zoper postopače in potepuhe bolj ostro postopalo, mu v tej reči noben pameten človek ugovarjal ne boče. Žalostno je, da število ničvrednežev rase od dne do dne, česar so pa liberalne postave krive.

Zdaj poprime zopet g. Seidl besedo. Skušá tehtne besede g. Brgleza pobijati. Vendar tá se mu je le slaba godila. Govoril je čudno zmedeno in plaho. Najvažniše reči je popolnem izpustil. Še besedice ni vedel črhnoti. Le o Zimmermanu je rekel, da ga je zagovarjal, ker je bil vendar le — človek; alj bil je Seidl v očitni zadregi. Zato mu hiti Frice na pomoč. Poprime besedo, hvali Seidl-na, in ga priporoča za poslanca. Ali med tem je veliko možev odšlo. Ljudje niso bili nič prav zadovoljni. Število ljudi je od prvih 25 nazočih sicer naraslo do 50 mož; naposled je pa kakih 30 bilo za Seidl-na. Ali med temi je bilo mnogo mestjanov, ki na deželi pravice voliti nimajo.

To je slabo znamenje za g. Seidl'na. Jegov nasprotnik, naš národni kandidat, gosp. J. Pajk, se ne bo dal veliko motiti.

Gospodarske stvari.

Kedaj bi se imelo brati? Odgovorimo: tedaj, ko je grozdje zrelo, t. j. kedar so jagode videti svitle, kolikor mogoče sladke, ter se pečka ne drži več peceljna. To pa se ne godi vsako leto ob enem času. Tudi trsna plemena ne zorijo vse in povsod enako. Na primer lipovšina, muškát in žlahtnina dozori 14 dni poprej, kakor pa šipon ali pošip, črnina itd. Iz tega se tudi lahko vidi, da ni dobro v enem vinogradu imeti Bog si ga vedi koliko raznih plemen trsovih. Sploh pa Slovenci prezgodaj berejo. Nekateri že o sv. Mihalu v vinograde hitijo ter tudi druge posestnike prisilijo, da morajo pred časom brati. Drugi že pa o Mihalovem celó vreznega mošta imajo! Sicer pa se z branjem dá čakati le tedaj, kedar je ugodna in topla jesen. In tedaj se tudi ni ustrašiti, ako se na grozdji kaže